

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Πρωταγόρας* 321b-322a

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο. Αποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστροτον καὶ ἄσπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ –ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι– καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίῳ. Τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν –πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν– εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἶκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθεὺς δὲ δι' Ἐπιμηθεὺς ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

A1. α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:

1. Ο Επιμηθέας σκόπιμα αφήνει τον άνθρωπο χωρίς εφόδια.
2. Ο Προμηθέας έρχεται να ελέγξει τη διανομή των εφοδίων.
3. Ο Προμηθέας προβληματίζεται για το πώς θα σώσει τον άνθρωπο.
4. Η είσοδος στην ακρόπολη του Δία επιτρέπεται στον Προμηθέα.
5. Μετά την παρέμβαση του Προμηθέα ο άνθρωπος αποκτά αφθονία αγαθών.

(μονάδες 5)

β. Για κάθε μία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το κομμάτι του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B1. Να περιγράψετε την προσωπικότητα και τον ρόλο του Επιμηθέα στη διανομή των εφοδίων, λαμβάνοντας υπόψη τις λέξεις και τις φράσεις του αρχαίου κειμένου που αναφέρονται σε αυτόν.

Μονάδες 10

B2. Ποια αξία αποδίδεται στην «έντεχνον σοφίαν» και την πολιτική τέχνη, όπως φαίνεται από τον τρόπο με τον οποίο αυτές φυλάσσονται; Για να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, να στηριχτείτε στο παρακάτω απόσπασμα: «Απορία οὖν σχόμενος [...] κλοπῆς δίκη μετῆλθεν».

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

- α. Οι σοφιστές χρησιμοποιούσαν τους μύθους στα γραπτά και τη διδασκαλία τους.
- β. Ένα από τα πρόσωπα που εμφανίζονται στον διάλογο *Πρωταγόρας* είναι ο ηγέτης των Τριάκοντα Τυράννων.
- γ. Στον διάλογο *Πρωταγόρας*, ο Σωκράτης αντιμετωπίζει τον Πρωταγόρα με έντονη ειρωνεία.
- δ. Ο Πρωταγόρας στον ομώνυμο διάλογο υποστηρίζει ότι η πολιτική τέχνη είναι προσιτή σε όλους τους ανθρώπους.
- ε. Η σωκρατική διαλεκτική υιοθετεί τη μέθοδο της διάλεξης.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας κάθε μία αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. (Στη στήλη Β περισεύουν τρεις λέξεις.)

Στήλη Α	Στήλη Β
είμαρμένη	εισιτήριο
έξιέναι	είσοδος
ἔσχε	κλεψύδρα
κλέπτει	σχίσμα
λαθών	μερίδιο
	λοιπόν
	λήθη
	σχήμα

Μονάδες 10

B5. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αισχύλος, Προμηθεύς δεσμώτης, στίχοι 476-487, 500-506

Μιλάει ο Προμηθέας:

Με τη συνέχεια πιο πολύ θα ξαφνιαστείς ακούγοντας [476]

τι τέχνες και τεχνάσματα σκαρφίστηκα.

Και πριν απ' όλα τούτο: όσοι πέφτανε αρρώστοι

δεν είχαν γιατρικό ή να το μασήσουν

ή να το καταπιούν ή να το αλείψουν πάνω τους, [480]

μόνο καταμαραίνονταν χωρίς φάρμακα ν' ανακατεύουν,

αμυντικά μέσα για όλες τις αρρώστιες.

Και τα πολυάριθμα είδη της μαντικής τους ταξινόμησα

και πρώτος απ' τα όνειρα ξεχώρισα όσα μέλλονται [485]

να βγουν αληθινά, κι ερμήνευσα τα αινίγματα

τα φραστικά και τα συναπαντήματα του δρόμου.

[...]

Να το έργο μου. Κι ό,τι πολύτιμο έχει η γη [500]

κρυμμένο απ' τους ανθρώπους μες στα σπλάχνα της,

το μπρούντζο και το σίδερο, το ασήμι, το χρυσάφι,

ποιος άλλος θα 'λεγε πως τους το έδειξε πριν από μένα;

Κανείς, το ξέρω, εκτός αν φλυαρεί κι ανοηταίνει.

Με δυο λόγια μάθε τα πάντα: όλες οι τέχνες [505]

οι ανθρωπίνες είναι δωρεές του Προμηθέα.

(μετάφραση Παν. Μουλλά)

Αφού μελετήσετε το παραπάνω μεταφρασμένο απόσπασμα από τον Προμηθέα δεσμώτη του Αισχύλου, να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται ο χαρακτήρας του Προμηθέα, με βάση τα λόγια και τις ενέργειές του, σε κάθε ένα από τα δύο κείμενα, στον Πρωταγόρα και τον Προμηθέα δεσμώτη. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Κυνηγετικός, 13.1-5 (έκδ. του E.C. Marchant)

Στο τέλος του Κυνηγετικού ο Ξενοφών, αφού έχει μιλήσει για την αξία του κυνηγιού, προβάλλει τον εαυτό του ως αληθινό δάσκαλο σε αντίθεση προς τους σοφιστές.

Θαυμάζω δὲ τῶν σοφιστῶν καλουμένων ὅτι φασι μὲν ἐπ' ἀρετὴν ἄγειν οἱ πολλοὶ τοὺς νέους, ἄγουσι δ' ἐπὶ τοῦναντίον· οὔτε γὰρ ἄνδρα που ἐωράκαμεν ὄντιν' οἱ νῦν σοφισταὶ ἀγαθὸν ἐποίησαν, οὔτε γράμματα παρέχονται ἐξ ὧν χρὴ ἀγαθοὺς γίγνεσθαι, ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ματαίων πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται, ἀφ' ὧν τοῖς νέοις αἱ μὲν ἡδοναὶ κεναί, ἀρετὴ δ' οὐκ ἔνι· διατρίβειν δ' ἄλλως παρέχει τοῖς ἐλπίσασί τι ἐξ αὐτῶν μαθήσεσθαι καὶ ἐτέρων κωλύει χρησίμων καὶ διδάσκει κακὰ. Μέμφομαι οὖν αὐτοῖς τὰ μὲν μεγάλα μειζόνως· περὶ δὲ ὧν γράφουσιν, ὅτι τὰ μὲν ῥήματα αὐτοῖς ἐζήτῃται, γινῶμαι δὲ ὀρθῶς ἔχουσαι, αἷς ἂν παιδεύοιντο οἱ νεώτεροι ἐπ' ἀρετὴν, οὐδαμοῦ. Ἐγὼ δὲ ιδιώτης μὲν εἰμι, οἶδα δὲ ὅτι κράτιστον μὲν ἐστὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ φύσεως τὸ ἀγαθὸν διδάσκεσθαι, δεύτερον δὲ παρὰ τῶν ἀληθῶς ἀγαθόν τι ἐπισταμένων μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐξαπατᾶν τέχνην

ἐχόντων. Ἴσως οὖν τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὐ σεσοφισμένως λέγω· οὐδὲ γὰρ ζητῶ τοῦτο· ὧν δὲ δέονται εἰς ἀρετὴν οἱ καλῶς πεπαιδευμένοι ὀρθῶς ἐγνωσμένα ζητῶ λέγειν· ὀνόματα μὲν γὰρ οὐκ ἂν παιδεύσειε, γινῶμαι δέ, εἰ καλῶς ἔχοιεν.

ἴνι: ἔνεστι.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Εγὼ δὲ ἰδιώτης [...] ζητῶ τοῦτο».

Μονάδες 10

Γ2. Ποιες επικρίσεις διατυπώνει ἐναντίον των σοφιστῶν ὁ Ξενοφών ως πρὸς τὴν ἐπίδρασή τους στους νέους;

Μονάδες 10

Γ3. Στο ἀπόσπασμα «οὔτε γὰρ [...] χρὴ ἀγαθοὺς γίγνεσθαι»:

α. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά και τις αντωνυμίες στον ἄλλο ἀριθμὸ, στὴν ἴδια πτώση και στο ἴδιο γένος. (μονάδες 4)

β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τα ρήματα που βρίσκονται σε πληθυντικὸ ἀριθμὸ (μονάδες 3) και να τα μεταφέρετε στὴν υποτακτικὴ ἀορίστου τῆς ενεργητικῆς φωνῆς, στο ἴδιο πρόσωπο και στὸν ἴδιο ἀριθμὸ. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4. α. Στο ἀπόσπασμα «ὀνόματα μὲν γὰρ [...] εἰ καλῶς ἔχοιεν» να ἀναγνωρίσετε τὸ εἶδος τοῦ υποθετικοῦ λόγου (μονάδα 1) και να κάνετε τὶς ἀπαραίτητες ἀλλαγές, ὥστε να δηλώνει τὸ προσδοκώμενο. (μονάδες 3)

(μονάδες 4)

β. «πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται»: Να ἀναγνωρίσετε τὸ εἶδος τῆς σύνταξης (μονάδες 2) και να κάνετε ὅλες τὶς ἀπαραίτητες ἀλλαγές, ὥστε να τονίζεται τὸ πρόσωπο που ενεργεῖ (μονάδες 4).

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1α. 1. Λ 2. Σ 3. Σ 4. Λ 5. Σ.

- β.** 1. «ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα»
2. «ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν»
3. «Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι»
4. «Τῷ δὲ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν»
5. «καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται».

B1. Ὁ Ἐπιμηθέας εἶναι αὐτός που, ὅπως δηλώνει και τὸ ὄνομά του (σύνθετο ἀπὸ τὶς λέξεις ἐπὶ + μῆδος), σκέφτεται μετὰ τὴν ἐκτέλεση μιᾶς ἐνέργειας και βρίσκεται ἀντιμέτωπος με τὶς συνέπειές της. Εἶναι «ἀμαρτίνοος» ἢ «ὀψίνοος». Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να τον χαρακτηρίσουμε ἀστόχαστο, ἀπερίσκεπτο, ἐπιπόλαιο και παρορμητικὸ. Εἰδικότερα, ὁ Ἐπιμηθέας ἀπέτυχε να μοιράσει σωστά τα εφόδια, τα ὁποῖα εἶχε παραλάβει ἀπὸ τοὺς θεοὺς για να τα μοιράσει μαζί με τὸν Προμηθέα στα ζῶα και στοὺς ἀνθρώπους, μολόντι με δική του πρωτοβουλία εἶχε ἀναλάβει τὸν δύσκολο αὐτὸν ρόλο. Ὁ Ἐπιμηθέας, μοίρασε με σοφία τα εφόδια στα ζῶα, κάτι που διαφαίνεται ἀπὸ τὴ χρήση τοῦ ἐπιρρήματος «ἐμμελῶς», γεγονός που φανερῶνει τὸ ζήλο που ἐπέδειξε στὴ διανομὴ των εφοδίων στα ζῶα. Ωστόσο, στο τέλος τῆς κατανομῆς διαπίστωσε ὅτι δεν υπῆρξε ἀρκετὰ προνοητικὸς («Ἄτε δὴ οὖν πάνυ τι σοφὸς ὧν ὁ Ἐπιμηθεὺς»), καθὼς δεν του ἔμειναν εφόδια για τὸν ἀνθρώπο («λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος») πράγμα που ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀποτυχία του να ἀνταποκριθεῖ στὸν ρόλο του. Δεν ἀποτυγχάνει ὁμως μόνο να μοιράσει σωστά τα εφόδια ἀλλὰ δεν εἶναι και σε θέση να βρεῖ ἐκ των υστέρων μιὰ λύση («Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ») ὥστε να εξασφαλίσει τὴν ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπινου γένους τὸ ὁποῖο ἐξαιτίας τῆς δικῆς του ἀπερισκεψίας βρίσκεται «γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον».

B2. Μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ Ἐπιμηθέα να μοιράσει σωστά τα εφόδια στα ζῶα και στοὺς ἀνθρώπους, ἔρχεται ὁ Προμηθέας για να κάνει ἐπιθεώρηση και διαπιστώνει ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἦταν ἐντελῶς ἀνυπεράσπιστος και ἀνεφοδιάστος («τὸν δὲ ἀνθρώπον γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον»). Για να ἀντισταθμίσει, λοιπόν, τὴν παράλειψη τοῦ Ἐπιμηθέα, μπαίνει κρυφὰ στὸ ἐργαστήρι τοῦ Ἡφαίστου και

της Αθηνάς, κλέβει τις τεχνικές γνώσεις μαζί με τη φωτιά, που είναι απαραίτητη στην τεχνική, και τις χαρίζει στον άνθρωπο, για να έχει μέσα για τη ζωή του. Όμως, δεν μπόρεσε να κλέψει την πολιτική τέχνη, γιατί τη φύλαγε ο Δίας και οι φρουροί του ήταν φοβεροί.

Τα δώρα του Προμηθέα συνετέλεσαν στο να αποκτήσει ο άνθρωπος «τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν», χρήσιμες δηλαδή γνώσεις, προκειμένου να αντισταθμίσει τις ελλείψεις των εφοδίων που είχαν δοθεί στα υπόλοιπα έμβια όντα. Ο Πρωταγόρας όμως θεωρεί σκόπιμο να αναφέρει στο σημείο αυτό της αφήγησης ότι ο Προμηθέας δεν μπόρεσε να δώσει στους ανθρώπους την πολιτική τέχνη, το υψηλότερο και καλύτερο δώρο, φυλαγμένο από τον ίδιο τον Δία, αλλά με την πράξη της κλοπής περιορίστηκε στο δώρο της τεχνογνωσίας, ευεργετικό βέβαια, αλλά κατώτερο. Σύμφωνα μάλιστα με τον μύθο του Πρωταγόρα η πολιτική αρετή φυλάσσεται στην ακρόπολη την κατοικία του Δία («ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν») και προστατεύεται από δυο φοβερούς φύλακες («αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν») που καθιστούν ανέφικτη την προσέγγιση του Προμηθέα («οὐκ ἐτί ἐνεχώρει εἰσελθεῖν»). Οι φύλακες του Δία, η Βία και το Κράτος, συμβολίζουν τη δυσκολία και τις επίπονες προσπάθειες του ανθρώπινου γένους να αποκτήσει την πολιτική τέχνη, τις γνώσεις δηλαδή για την οργάνωση κοινωνιών και για την ανάπτυξη πνευματικού πολιτισμού. Έμμεσα προβάλλει την αξία και τη σημασία της τέχνης που υπόσχεται ότι διδάσκει στους νέους της Αθήνας.

Γίνεται σαφές ότι η πολιτική τέχνη είναι ανώτερη κατάκτηση, η οποία στον μύθο χαρακτηρίζει την κοινότητα των θεών και όχι των ανθρώπων, και αποτελεί στοιχείο εξουσίας του Δία απέναντι στους άλλους θεούς και τον κόσμο. Η παρουσίασή τους ως δώρων των θεών και όχι ως ανακαλύψεων του ανθρώπου μπορεί να θεωρηθεί και ως ένδειξη σεβασμού προς αυτούς και προσπάθεια αποφυγής ύβρης εκ μέρους των ανθρώπων.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η άποψη που συνάγεται από τον μύθο και αποδίδεται στον Πρωταγόρα ότι στην προϊστορία του ανθρώπινου γένους προηγήθηκε η κατάκτηση τεχνικής πρόσφορης για τον βιοπορισμό του και ακολούθησε η κατάκτηση της πολιτικής τέχνης. Άρα η κατάκτηση της τεχνικής από τον άνθρωπο, που χαρακτηρίζεται σαν τιτανική πράξη κλοπής, συνέβη σε μια πρώιμη φάση, προκοινωνική και δείχνει τις τότε δυνατότητες του ανθρώπινου πνεύματος. Αντίθετα, η πολιτική ήταν ακόμη απρόσιτη σχεδόν στο ανθρώπινο πνεύμα και κατακτήθηκε σε υστερότερη στιγμή της ιστορίας του ανθρώπου και αφού είχαν διαμορφωθεί οι κατάλληλες συνθήκες.

Τέλος, αξίζει να τονιστεί ότι η αξία που αποδίδεται στην «έντεχνον σοφίαν» αποδεικνύεται και από την αυστηρή ποινή («κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.») που επιβάλλεται εν τέλει στον Προμηθέα από τους θεούς, καθώς ο άνθρωπος μέσω των δώρων του Προμηθέα καθίσταται και ο ίδιος δημιουργός κάτι που μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν ιδιότητα αποκλειστικά των θεών.

B3. α. Σ β. Σ γ. Λ δ. Σ ε. Λ

B4. *εἰμαρμένη* - *μερίδιο*
ἐξιέναι - *εισιτήριο*
ἔσχε - *σχῆμα*
κλέπτει - *κλεψύδρα*
λαθών - *λήθη.*

B5. Πρωταγωνιστικό ρόλο τόσο στον «Πρωταγόρα» όσο και στον «Προμηθέα δεσμώτη» του Αισχύλου έχει αναμφίβολα ο Προμηθέας. Ο Προμηθέας είναι αυτός που δηλώνει και το όνομά του (σύνθετο από τις λέξεις προ και μήτις=σκέψη), σκέφτεται πριν κάνει κάτι, σταθμίζει τις συνέπειες και έπειτα προβαίνει σε πράξεις. Στον μύθο του Πρωταγόρα παρουσιάζεται ως ευεργέτης του ανθρώπου, καθώς με τα δώρα που έκλεψε από τους θεούς (τη φωτιά και την έντεχνο σοφία) βοήθησε τον άνθρωπο να κυριαρχήσει στη φύση και να αναπτύξει πολιτισμό. Αρχικά βλέπουμε τον Προμηθέα να επιθεωρεί το έργο του αδερφού του («ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν») και να αντιλαμβάνεται ότι ο άνθρωπος έχει μείνει χωρίς εφόδια σε αντίθεση με τα άλλα ζώα. Για να τον βοηθήσει διαπράττει μια φιλόανθρωπη πράξη, να κλέψει από το εργαστήρι της Αθηνάς και του Ηφαίστου τη φωτιά και την έντεχνο σοφία. Η πράξη μάλιστα της κλοπής δείχνει το θάρρος και την αποφασιστικότητα του Προμηθέα ο οποίος αψηφά τον κίνδυνο και κλέβει τα μέσα που μέχρι εκείνη τη στιγμή ανήκαν αποκλειστικά στους θεούς διακινδυνεύοντας να τιμωρηθεί. Μολοντί είναι μια παράνομη πράξη ωστόσο η παράβαση δεν είναι ηθικής υφής, καθώς είναι κάτι που έπρεπε να συμβεί για να σωθεί το ανθρώπινο γένος. Ο Προμηθέας αφού κλέβει τη φωτιά και την έντεχνο σοφία τα δωρίζει στον άνθρωπο ολοκληρώνοντας έτσι το έργο του και σώζοντας το ανθρώπινο

γένος από βέβαιο αφανισμό εξαιτίας της απρονοησίας του Επιμηθέα. Γι' αυτή του την πράξη τιμωρείται από τους θεούς («κλοπής δίκη μετῆλθεν»).

Στον «Προμηθέα δεσμώτη» του Αισχύλου ο Προμηθέας διακατέχεται από φιλόανθρωπα αισθήματα και παρουσιάζεται ομοίως ως ευεργέτης του ανθρώπου χάρη στο δώρο της φωτιάς και τη εντέχνου σοφίας, το οποίο όμως, όπως ομολογεί και ο ίδιος το σκαρφίζεται και δεν το κλέβει όπως συμβαίνει στον Πρωταγόρα. Μπορούμε επίσης να σχολιάσουμε πως στον Προμηθέα του Αισχύλου ο πρωταγωνιστής παρουσιάζει ψήγματα αυταρέσκειας και αυτό φαίνεται από τη χρήση του πρώτου ρηματικού προσώπου («ταξιόμησα πρώτος», «ξεχώρισα», «σκαρφίστηκα») και από φράσεις όπως “Να το έργο μου”, “ποιος άλλος...πριν από μένα”, χωρίς όμως αυτό να μειώνει την ανυπολόγιστη προσφορά του καθώς και τα φιλόανθρωπα συναισθήματά του που υποκινούν τις πράξεις του. Οι άνθρωποι, πριν από την παρέμβαση του Προμηθέα ζούσαν σε σπηλιές και δεν διέθεταν πρακτική νοημοσύνη. Ο Προμηθέας λοιπόν σύμφωνα με το απόσπασμα τους διδάσκει την ιατρική, τη φαρμακευτική, τη μαντική και τη μεταλλοτεχνία.

Μολονότι πρόκειται για διαφορετικά κειμενικά είδη και στα δύο αποσπάσματα επομένως προβάλλεται η ευεργεσία και η ανιδιοτελής προσφορά του Προμηθέα προς το ανθρωπινό γένος που έχει ως απόρροια τη σωτηρία του ανθρώπου και τη δημιουργία πολιτισμού. Ο μύθος του Πρωταγόρα βέβαια αναφέρεται στις ευεργεσίες του Προμηθέα στο πλαίσιο κοινωνιολογικών και ανθρωπολογικών προβληματισμών: κάνει αναφορά στα δώρα του Προμηθέα για να φτάσει σταδιακά να αποδείξει το διδακτό της πολιτικής αρετής ως δώρο του Δία. Αντίθετα το απόσπασμα από τον «Προμηθέα δεσμώτη» του Αισχύλου είναι κείμενο ποιητικό χωρίς κοινωνιολογικές και πολιτειολογικές προεκτάσεις.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Εγώ βέβαια είμαι απλός άνθρωπος, ξέρω όμως ότι το καλύτερο είναι να διδάσκεται κανείς την αρετή από την ίδια την φύση του, και κατά δεύτερο λόγο καλύτερα να τη διδάσκεται απ' όσους γνωρίζουν αληθινά κάτι σωστό παρά απ' όσους κατέχουν την τέχνη της εξαπάτησης. Ίσως, λοιπόν, μιλάω με λόγια διαφορετικά από των σοφιστών. Κι ούτε βέβαια επιδιώκω αυτό.

Γ2. Στο απόσπασμα αυτό ο Ξενοφών υποστηρίζει ότι οι σοφιστές δεν οδηγούν τους νέους στην αρετή, αλλά το αντίθετο («ὄτι φασί... τούναντίον»). Πιο συγκεκριμένα διατείνεται ότι οι σοφιστές έχουν γράψει πολλά για ανώφελα/ανούσια θέματα («ματαίων πολλά αὐτοῖς γέγραπται») που ωθούν τους νέους σε επιπόλαιες απολαύσεις και δεν τους μούν στην αρετή («ἡδοναί κεναί, ἀρετή δ' οὐκ ἔνι»). Όμως αν και κάποιοι νομίζουν ότι θα μάθουν κάτι απ' αυτούς, όμως χάνουν το χρόνο τους («διατρίβειν... μαθήσεσθαι»), καθώς τους εμποδίζουν από τα χρήσιμα και διδάσκονται την αδικία («καὶ ἐτέρων καλύει... κακά»). Εντέλει τους επικρίνει για όλα αυτά και για το εξεζητημένο ύφος τους και για τα κενά περιεχομένου αποφθέγματά τους που δεν οδηγούν τους νέους στην αρετή («μέμφομαι... οὐδαμοῦ»).

Γ3. α. ἄνδρα → ἄνδρας
γράμματα → γράμμα
ὄντινα → οὐστίνας
ῶν → οὐ

β. ἑωράκαμεν → ἴδωσι
ἐποίησαν → ποιήσωσι
παρέχονται → παρὰσχουσιν

Γ4. α. Υπόθεση: εἰ + ευκτική (ἔχοιεν)
Απόδοση: δυνητική ευκτική (ἂν παιδεύσειε)
Σχηματίζεται υποθετικός λόγος της απλής σκέψης του λέγοντος.
Για να δηλωθεί το προσδοκώμενο.
Υπόθεση: ἔάν, ἂν, ἤν, ἔχωσι(ν)
Απόδοση: παιδεύσει.

β. Η σύνταξη είναι παθητική. Για να τονιστεί το πρόσωπο που ενεργεί πρέπει η σύνταξη να γίνει ενεργητική:
Πολλά αὐτοῖ γεγράφασι.

Επιμέλεια: Μαυρακάκης Μανώλης • Ψαράκη Μαρία • Ξημεράκη Κατερίνα
Ρολάκη Μαρία • Ρούπα Μαρία

εκπαιδευτικός οργανισμός

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ